

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

NOVETATS LITERÀRIES ▶ Club Editor va publicar fa cinquanta anys «K. L. Reich» en català i mig segle després continua creient en l'autor manresà Joaquim Amat-Piniella amb una doble bona nova. D'una banda, la reedició de l'obra sobre els camps nazis que ha fet reconeguda la figura literària de l'escriptor. I d'altra banda, la descoberta d'un text fins ara inèdit, una novel·la que no va arribar mai a les llibreries i que porta per títol «La clau de volta»

La novel·la inèdita d'Amat-Piniella «La clau de volta» veu la llum al cap de mig segle

▶ L'escriptor manresà va enllestir l'obra probablement el 1961, no va trobar qui la publicqués i va quedar oblidada fins que Club Editor ha rescatat el mecanoscrit per sumar un nou títol a la trajectòria de l'autor en l'any del centenari

EL REPORTATGE

Toni Mata i Riu
BARCELONA

El fet cardinal quan es commemora l'aniversari d'un escriptor és que el públic lector disposi de la seva obra. La reflexió de l'editora Maria Bohigas pren tot el sentit amb la publicació de *La clau de volta*, una novel·la inèdita de Joaquim Amat-Piniella (Manresa, 1913-Bellvitge, 1974) que va ser escrita entre 1958 i 1961 però no ha vist la llum fins aquesta tardor. Una celebrada novetat que el llegendari segell barceloní Club Editor acompanya de la publicació d'una nova edició de *K. L. Reich*, el títol amb què l'autor bagenc ha passat a la posteritat literària.

«Constato que es produeix una autèntica afició per Amat», assegura Bohigas, que exemplifica l'acceptació que ara mateix té l'autor manresà amb la presència d'un aparador dedicat a la sortida de *La clau de volta* en una de les grans llibreries de Barcelona. El seu avi, Joan Sales, va publicar *K. L. Reich* fa just cinquanta anys i ella continua el projecte editorial i renova el suport a l'obra del manresà rescatant un mecanoscrit que figurava entre els papers personals d'Amat-Piniella. «El seu fill, Marcel, em va demanar si el volia publicar», explica.

La clau de volta no va fer fortuna en el seu moment, «i, sincerament, no en tinc ni idea de quin pot ser el motiu», apunta Bohigas. «Sabem, per una carta a Agustí Bartra, que pel maig del 1958 ja la meditava, i la portada del mecanoscrit duu la data de 1961, se suposa que és quan la va acabar». Aleshores, la novel·la va entrar en un llarg oblit de més de mig segle afortunadament interromput en l'any del centenari del naixement d'Amat-Piniella.

Potser el desllorigador és la possibilitat que aquest sigui el títol final que va adoptar *La línia recta*, una altra novel·la de la qual no

Joaquim Amat-Piniella, en una imatge de l'any 1955

Un escriptor reivindicat arreu

▶ L'obra d'Amat-Piniella retorna a les llibreries gràcies al suport de diverses editorials convençudes que el manresà és un dels escriptors a reivindicar. Un dels puntals d'aquest procés de recuperació és Ensiola Editorial, un segell de Muro (Mallorca) que fa tres anys va reeditar «Roda de solitaris», aquest any ha fet el mateix amb «El casino dels senyors» i té a la cua d'espera «La pau a casa» i «La ribera deserta». Per la seva part, la valenciana Bromera va publicar a final de l'any passat «Retaule en gris», que aplega la producció de narrativa curta d'Amat-Piniella. En preparació, però encara sense data, sengles treballs que abordaran la figura de l'escriptor manresà des de diferents punts vista. D'una banda, la seva faceta com a articulista a la Manresa dels anys 30; de l'altra, les seves cartes.

se'n té cap rastre i que «ni Seix Barral ni Club Editor van acceptar, l'any 1963». Després d'aquesta data, Amat-Piniella ja només va publicar *La ribera deserta* –«potser un encàrrec anterior?», es pregunta Bohigas– i després... el silenci.

Per suportar tal hipòtesi, l'editora aporta una dada no gens concloent però, pel cap baix, inquiridora: «en el mecanoscrit de *La clau de volta* hi ha una esmena on Amat va escriure 'la vida hauria de ser una línia recta'. A mà, va rectificar per posar-hi 'via recta'. Això ens pot indicar que *La clau de volta* i *La línia recta* són el mateix».

Sigui quina sigui la resposta, l'obra que finalment arriba al públic pertany al període més prolífic de la trajectòria literària de

Joaquim Amat-Piniella. Establert a Andorra els anys 1945 i 1946 després de ser alliberat del camp d'extermini nazi de Mauthausen, va escriure *K.L. Reich* per atorgar categoria literària a la brutal experiència viscuda. L'obra, però, no va ser publicada fins el 1963, primer en castellà amb Seix Barral i uns mesos després en català per Club Editor. En aquest llarg interval, la seva producció va ser gairebé frenètica a partir del 1956, data d'*El casino dels senyors*. Un any després va aparèixer *Roda de solitaris* i el 1959, *La pau a casa*.

El protagonista de *La clau de volta* és un perdedor, un tipus humà característic en la narrativa d'Amat-Piniella. Un home que no pot afrontar les seves responsabi-

litats i es refugia en el vici i la nit. «Amat era una persona extraordinàriament discreta, no pas un autor de grans veus, tot en ell és recollit». No obstant això, Bohigas desmenteix que fos un escriptor silenciós: «les seves novel·les tenien ressò, no podem dir que sigui oblidat. Les reedicions que s'han fet darrerament així ho indiquen».

Club Editor publica una nova edició de «K. L. Reich», amb un postfaci de l'especialista Marta Marín-Dòmine

Però persisteix una incògnita. «Constatem que després de *La clau de volta*, no va escriure res més. Què va passar?», es pregunta Bohigas. La correspondència amb Bartra, que tanta ajuda presta per resseguir les petjades de l'autor manresà, s'interromp l'any 1960. «No crec que el motiu del seu silenci fos una mala recepció de *K. L. Reich*. Si fins i tot es va reeditar en vida seva. Va vendre dos mil exemplars en cinc anys, va rebre el Premi Fastenrath, ... no són dades gens negligibles. No crec que el disuadís la sensació de fracàs, tampoc. Les seves novel·les, precisament, parlen de la responsabilitat individual».

La sisena edició de *K.L. Reich* surt amb un treball de la professora universitària Marta Marín-Dòmine, que «actualitza tot el que s'ha dit en els últims anys d'aquesta novel·la». En un moment en què la política europea rep signes alarmants d'un feixisme que treu pit en diversos estats, la lliçó d'Amat-Piniella, testimoni d'un horror sense parangó, es fa més present que mai. No en va, la seva és la crònica dels camps d'extermini més important escrita en català.

El bust que es lliura al guanyador del premi literari Amat-Piniella

